

Obsah

Úvod	9
1 Pojetí kurikula	12
1.1 Exkurz do kurikulárních teorií	12
1.1.1 Vědecko-akademická teorie	14
1.1.2 Sociálně prospěšná teorie	15
1.2 Shrnutí a závěry ke kapitole	15
2 Teorie učebnice	17
2.1 Základní pojmy teorie učebnice	17
2.1.1 Funkce učebnice	18
2.1.2 Komponenty učebnice	18
2.2 Současný výzkum učebnic v České republice	19
2.3 Teorie učebnice cizích jazyků	20
2.3.1 Vývojové tendence v koncepci učebnic cizích jazyků	21
2.3.2 Vybrané výzkumy učebnic cizích jazyků	23
2.4 Shrnutí a závěry ke kapitole	27
3 Vizualní prostředky	28
3.1 Názornost jako didaktický princip a porozumění viděnému	28
3.2 Objasnění pojmu vizualní prostředky	30
3.2.1 Vizualní prostředky versus text	32
3.3 Psychologický model zpracování vizualních informací	33
3.3.1 Konstruování mentálních modelů	33
3.3.2 Ukládání vizualních informací	35
3.4 Učení se z vizualních prostředků v učebnicích	36
3.4.1 Funkce vizualních prostředků v učebnicích	37
3.4.2 Optimalizace vizualních prostředků při učení	39
3.5 Učení se z vizualních prostředků v učebnicích cizích jazyků	44
3.5.1 Typy vizualních prostředků v učebnicích cizích jazyků	45
3.5.2 Funkce vizualních prostředků v učebnicích cizích jazyků	49
3.6 Porozumění viděnému v kontextu výuky cizích jazyků	51
3.7 Shrnutí a závěry ke kapitole	52
4 Reálie ve výuce cizích jazyků	54
4.1 Současné tendence v didaktice cizích jazyků	54
4.1.1 Výuka němčiny jako druhého cizího jazyka a koncept mnohojazyčnosti	55

4.2	Základní pojmy související s problematikou výuky reálií	57
4.2.1	Jazyk a kultura	57
4.2.2	Interkulturní komunikace	59
4.2.3	Stereotypy	60
4.2.4	Interkulturní učení	61
4.3	Různá pojetí výuky reálií	62
4.4	Interkulturní komunikační kompetence	64
4.5	Témata k výuce reálií a rozvíjení interkulturní komunikační kompetence	66
4.6	Cíle a principy výuky reálií	67
4.6.1	Učivo a cíle výuky reálií formulované v SERRJ a RVP ZV	70
4.7	Metody ve výuce reálií	73
4.7.1	Vizuální prostředky ve výuce reálií	74
4.8	Shrnutí a závěry ke kapitole	76
5	Shrnutí východisek k vlastnímu výzkumu	77
6	Metodologie výzkumu	81
6.1	Výzkumný problém	81
6.2	Cíle výzkumu	81
6.3	Výzkumné otázky a hypotézy	82
6.4	Výzkumný design	84
6.5	Výzkumný vzorek	87
6.5.1	Výzkumný vzorek pro kvantitativní fázi výzkumu	87
6.5.2	Výzkumný vzorek pro kvalitativní fázi výzkumu	92
6.6	Kvantitativní fáze výzkumu	93
6.6.1	Příprava a vývoj výzkumného nástroje	93
6.6.2	První ověřování výzkumného nástroje	98
6.6.3	Modifikace výzkumného nástroje	100
6.6.4	Druhé ověřování výzkumného nástroje	101
6.6.5	Finální verze výzkumného nástroje	102
6.6.6	Postup kvantitativní analýzy	105
6.7	Kvalitativní fáze výzkumu	108
6.7.1	Sběr dat	108
6.7.2	Postup kvalitativní analýzy	110
6.8	Shrnutí a závěry ke kapitole	111
7	Výsledky výzkumu	113
7.1	Výsledky kvantitativní fáze výzkumu	113
7.1.1	Výskyt vizuálních prostředků pro výuku reálií	113
7.1.2	Typy vizuálních prostředků pro výuku reálií	115

7.1.3	Obsahy vizuálních prostředků pro výuku reálií	119
7.1.4	Funkce vizuálních prostředků pro výuku reálií	124
7.1.5	Závislost mezi typy a funkcemi vizuálních prostředků pro výuku reálií	133
7.1.6	Celkové shrnutí výsledků kvantitativní analýzy	136
7.2	Výsledky kvalitativní fáze výzkumu	145
7.2.1	Učitelovo pojetí výuky reálií s využitím vizuálních prostředků v učebnicích němčiny	146
7.2.2	Představy učitelů o vhodných vizuálních prostředcích pro výuku reálií v učebnicích	149
7.2.3	Hodnocení vizuálních prostředků pro výuku reálií v učebnicích němčiny z pohledu učitelů	152
7.2.4	Celkové shrnutí výsledků kvalitativní analýzy	155
7.3	Srovnání výsledků kvantitativní a kvalitativní fáze výzkumu	158
Závěr	161
Summary	165
Literatura	167
Seznam obrázků	182
Seznam tabulek	183
Seznam použitých zkratk	184
Přílohy	184

¹ Hovoří se též o tzv. vizuálním výzkumu (visual research), viz např. Emmison & Smith (2000).

² V této práci dokládá např. zjištění výzkumu Kasta & Nicora (1994), kteří analyzovali učebnice němčiny jako cizího jazyka, 9,5 z 265 stran analyzovaných učebnic obsahovaly metodické pokyny k práci s vizuálními prostředky.